ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 116, Mayıs 2021, s. 34-55

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.49882>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
10.03.2021

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
17.05.2021

Dr. Öğr. Üyesi Ziya İNCE

Namık Kemal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi
Coğrafya Bölümü,
zince@nku.edu.tr

Prof. Dr. Mustafa SAĞDIÇ

Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
msagdic@yildiz.edu.tr

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN COĞRAFYA DERSİNDEKİ TURİZM KONULARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Öz

Bu çalışmanın amacı, ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki görüşlerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. . Araştırma betimsel tarama modelindedir. Araştırmanın örneklem grubunu üç farklı ortaöğretim kurumundaki 182 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada araştırmacılar tarafından geliştirilen, 16 madde ve 5 alt boyuttan oluşan *Coğrafya Dersindeki Turizm Konularını Değerlendirme Ölçeği* (CDTKDÖ) kullanılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini test etmek için Açıklayıcı Faktör Analizi ve Doğrulamalı Faktör Analizi uygulanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı $\alpha = .792$ olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konularına karşı olumlu tutum geliştirdikleri görülmüştür. Öğrencilerin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki görüşleri cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermemektedir. Ancak sınıf değişkeni ve okul türü değişkenine göre anlamlı farklılık vardır. Sınıf değişkenine göre 12.sınıflar ortalaması 11.sınıf ortalamasından anlamlı derecede yüksektir. Okul türü değişkenine göre ise Mesleki Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri puanları ile

Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda turizm konularının daha iyi kavranması ve anlaşılması için liselerde coğrafya derslerinde turizm konularının işlendiği kazanım sayısını sınıf seviyelerine göre artırılması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Turizm konuları, Coğrafya eğitimi, Coğrafya öğretim programı, Öğrenci görüşleri.

AN INVESTIGATION OF HIGH SCHOOL STUDENTS' VIEWS ABOUT TOURISM ISSUES IN GEOGRAPHY COURSE IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

Abstract

The aim of this study is to determine the opinions of secondary school students about tourism issues in geography course in terms of various variables. Descriptive survey model was used in the research. The sample group of the research consists of 182 students from three different highschool. The Scale of Assessment of Tourism Issues in the Geography Course (CDTKDÖ), which was developed by the researchers and consists of 16 items and 5 sub-dimensions, was used in the study. Exploratory Factor Analysis and Confirmatory Factor Analysis were applied to test the construct validity of the scale. The Cronbach Alpha reliability coefficient of the scale was calculated as $\alpha = .792$. As a result of the findings, it was seen that highschool students developed a positive attitude towards tourism subjects in the geography lesson. Students' views on tourism issues in geography lesson do not differ according to the gender variable. However, there is a significant difference according to the class variable and the school type variable. According to the grade variable, the 12th grade average is significantly higher than the 11th grade average. According to the school type variable, a positive significant difference was found between the scores of the Vocational Technical Anatolian Highschool students and the Anatolian Imam Hatip Highschool students' scores. In line with these results, it is recommended to increase the number of learning acquisitions that tourism subjects are covered in geography lessons in high schools according to the grade levels in order to better grasp and understand tourism issues.

Keywords: Tourism issues, Geography education, Geography curriculum, Student views.

GİRİŞ

Toplumlarda refah seviyesinin artması ile sosyal ve ekonomik bir faaliyet olan turizmin önemi de giderek artmaktadır. Bir gelişmişlik göstergesi olan turizm eğitim faaliyetleri ile toplumdaki yerini güçlendirmektedir.

Turizm sözcüğü Fransızca “tour”dan türetilmiştir. Tour sözcüğü dönme, dolaşma, çevre ve döngü gibi anlamlara gelmektedir. Turizm teriminin bir tanımı, “Dinlenme, eğlenme, görme, tanıma vb. amaçlarla yapılan gezi”dir. Diğer bir tanımı ise “Bir ülkeye veya bir bölgeye turist çekmek için alınan ekonomik, kültürel, teknik önlemlerin, yapılan çalışmaların tümü”dür (TDK, 2021). Birçok bilim insanı turizmin, insanların tarihi eserleri ve doğal zenginlikleri görmek, dinlenmek, çeşitli toplumların kültürel zenginliklerini tanımak amacıyla yaptıkları seyahat ve

gezme faaliyetleri (Atalay, 2013; Doğanay, 2017; Doğaner, 2001; Özgüç, 2003) olduğunu ifade etmiştir.

Günümüzde turizm; hem mekânı etkilemesi hem de mekândan etkilenecek tüm dünyaya hızla yayılan bir hareket olması nedeniyle coğrafyacıların ilgisini daha fazla çekmektedir (Doğanay ve Zaman, 2016). Ayrıca turizmin en önemli güncel çalışmalarından biri olan turizmi çeşitlendirme meselesinde coğrafyaya duyulan ihtiyaç artmaktadır. Bu nedenle turizm ve coğrafya arasındaki ilişki eskisine göre daha önemli hale gelmektedir. Turizm coğrafyası ise, çevrenin doğal ve beşeri turistik kaynakları ile turistik etkinlikler arasındaki ilgiyi araştıran beşeri coğrafya bilim dalıdır (Doğanay, 2017). İnsan ile mekân arasındaki ilişkileri çeşitli yönlerden ele alan ve inceleyen coğrafya, kültür ve turizm ile yakından ilişkilidir (Emekli, 2006). Turizm coğrafyası çalışmaları ile coğrafyacılar turizm hizmetlerinin mekânsal dağılımını ortaya koyarak turistik mekânların tanınırlığının artırılmasında rol oynamaktadır. Turizm coğrafyası; turizm etkinliğinin zamansal değişimini dikkate alarak mekânsal ölçeklendirilmesi, mekânsal dağılımının yorumlanması, mekân üzerindeki diğer etkinliklerle bağdaştırılması, turizm faaliyetlerinin mekânsal planlanması ve mekânsal modellenmesi gibi konularda turizme doğrudan katkı sağlamaktadır (Deniz ve Kalem, 2018).

Turizm çok farklı boyutları olan multidisipliner bir çalışma alanıdır (Tribe, 1997). Ayrıca çağdaş turizm eğitime yönelik en önemli eleştiri, işletme ve yönetim ağırlıklı bir müfredat tasarımının olmasıdır (Belhassen ve Caton, 2011; Ring, Dickinger ve Wöber, 2009; Caton, 2014; Sheldon ve Hsu, 2015). Yani turizm eğitiminde, işletme ve yönetim dışındaki diğer disiplinlerin etkisi çoğunlukla göz ardı edilmektedir. Caton (2015); turizm eğitiminde işletme veya yönetim çalışmalarından sonra en etkili disiplinlerin coğrafya, çevre çalışmaları (% 67), ekonomi (% 59), sosyoloji (% 57) ve kültürel çalışmalar (% 47) olduğunu belirlemiştir. Toplumda güçlü bir sürdürülebilir turizm algısı oluşturabilmek için coğrafya dersleri kritik bir role sahiptir. Çünkü coğrafya ve çevre eğitimi ile desteklenmeyen sadece işletme, yönetim ve ekonomi odaklı turizm anlayışı, küresel boyutta aşırı turizm krizine yol açmıştır. Bu kapsamda coğrafya ve çevre odaklı güçlü bir sürdürülebilirlik anlayışıyla desteklenen eğitim önemli hale gelmektedir (Boyle, Wilson ve Dimmock, 2015). Sürdürülebilir turizm; var olan ve gelecekte de ziyaretçilerin, sanayinin, çevrenin ve bölgesel toplulukların ihtiyaçlarını karşılayan turizm olarak tanımlanmaktadır (UNWTO, 2017).

Turizm eğitimi, uzun yıllardan beri coğrafya ve çevre odaklı güçlü sürdürülebilirlik anlayışı ile ekonomi odaklı zayıf sürdürülebilirlik anlayışı arasındaki gizli ya da açık rekabetin etkisi altındadır. Bazıları için sürdürülebilir turizm; sürekli büyüme anlamına gelirken, diğerleri için özellikle kitle turizminin durdurulması anlamına gelmektedir (Weaver, 2005). Ancak ekonomi ağırlıklı zayıf sürdürülebilirlik anlayışı, ekoloji ve sosyal yönü baskın güçlü sürdürülebilirlik anlayışına göre halen daha etkin durumdadır (Hunter, 1997; Springett, 2010). Günümüzde küresel iklim değişikliği ve doğal kaynakların aşırı kullanımı turizm kalıplarını ve tüketici davranışlarını eskisine nazaran daha fazla etkilemektedir (Gössling vd., 2010). Bu etki turizm eğitiminde, çevre ve coğrafya odaklı bir bakış açısını yeniden önemli hale getirmiştir.

Turizm faaliyetinin temel alanı insanın hayatını sürdürdüğü doğal ve kültürel çevredir. Yeryüzünde turizmin kaynağını oluşturan doğal yapılar ile tarihten günümüze kadar medeniyetlerin oluşturduğu çeşitli sanat eserlerinin dağılımını araştırmak, turizm coğrafyasını geliştirmiştir (Tümertekin ve Özgüç, 2000). Disiplinlerarası bir gerçek olması, bu gerçekten etkilenen her yapının farklı kazanımlar elde etmesi ve turizm faaliyetlerine katılım amacının

kişiden kişiye değişiklik göstermesi sebepleri ile “turizm” olgusu, farklı algılanabilmektedir (Saçılık, Çevik, ve Özkan, 2016).

Coğrafya bilimi, turizm coğrafyası alt dalı aracılığıyla turizmle en fazla ilişkili bilimlerin başında gelmektedir. Coğrafyacılar, turizm coğrafyası çalışmaları sonucunda turistik değerlerin mekânsal dağılımlarını ortaya koyarak onların tanınırlığını arttırmaya katkı sağlamaktadır (Deniz ve Kalem, 2018). Turizm coğrafyası; insanların içinde yaşadığı tabiatı ve kültürel varlıkları turizm açısından incelemekte, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasında etkin rol almaktadır (Emekli, 2006).

Turizm coğrafyası aracılığıyla kültürel değerler kolaylıkla gelecek nesillere aktarılabilir. Coğrafya diğer disiplinler gibi turizmin veya kültür bölgeleri ve varlıklarının dağılışı ya da turistik çekiciliğini sayfalar dolusu metinler ile anlatmak yerine, birkaç harita ve grafik ile göstererek önemli avantajlar sağlamaktadır (Emekli, 2006). Karmaşık cümleler, anlamsız betimlemeler yerine sade bir dil, haritalar ve resimler bazen çok daha fazla bilgiyi aktarmada avantajlı olabilmektedir.

Bacasız sanayi olarak da isimlendirilen turizm, birçok ülkenin ekonomisinde önemli bir yere sahiptir. Turizm sektörü, günümüzde Türkiye’nin de içinde yer aldığı bazı ülkelerde, ekonomideki bazı sorunların aşılmasında önemli rol oynayan bir sektör olarak görülmektedir (Gülüm ve Artvinli, 2010). Ancak Türkiye, dünyanın çok az ülkesinde bulunan doğa güzellikleri ve tarihi turizm değerleri bakımından zengin bir turizm potansiyeli bulunmasına rağmen, bölgede yaşayan halkın yeterince desteği sağlanamadığı için turizmden elde edebileceğinden daha az gelir elde etmektedir (Cengiz ve Kırkbir, 2007; Taş, Düz ve Ünlü, 2016).

Doğası gereği sosyal bir fenomen olan turizm (Cohen, 1979), sosyal etkileşimler sağlayan, kültürün metalaştırılması ve tüketimini destekleyen (Waite, 2000), toplum temelli bir faaliyet olarak tanımlanırken turizm üzerine yapılan araştırmalar yaygınlaşmaktadır.

Turizm eğitiminin kökleri, Avrupa meslek okullarına kadar dayanmaktadır (Morgan, 2004). Bu köklerden yola çıkarak, turizm eğitiminin çok yönlü ve istihdam edilebilir öğrenciler yetiştirmek için turizmin mesleki ve liberal özelliklerini dengelemeye çalışması gerektiği konusunda genel bir fikir birliği vardır (Paris, 2011).

Turizm sektörünün emek-yoğun olarak görülmesi ve insan faktörünün ön plana çıkması sebebiyle “turizm eğitimi” ve bu eğitimin nasıl yapılması gerektiği bir problem olarak gündeme gelmektedir (Gülbüz ve Dağdeviren, 2007). Turizm eğitimi, önemi ve geliştirilmesi konusunda öğrencilerin doğru eğitilmesi ve turizm hakkındaki düşüncelerin doğru biçimde yorumlanması ülke ekonomisine katkı sağlaması bakımından önemlidir (Taş vd., 2016). Bu bağlamda turizm konusu öğretim programlarında özellikle coğrafya derslerinde kendine yer bulmaktadır.

Günümüzde turizm faaliyetlerinin bir ekonomik faaliyet olarak görülmesi ve geliştirilmesi için yoğun biçimde işlenmesi sonucunda doğal ve tarihi turizm kaynaklarında bozulmalar görülmektedir. Bu sebeple maddi ve manevi değerlerden oluşan kültür mirası üzerindeki çalışmalar ve koruma yönündeki antlaşma ve sözleşmeler giderek önem kazanmaktadır (Emekli, 2006). Dolayısıyla “sürdürülebilir turizm” turizm araştırmalarının en önemli tartışma konularından biridir.

Turizm alanında yapılan çalışmalar incelendiğinde (Doğaner, 2019; Emekli, Soykan, 2007; Kervankıran, 2015) daha çok turizm alan incelemesi, rehberlik faaliyetleri ve turistik

değerlerin dağılışı konularının olduğu görülmektedir. Türkiye’de Turizm coğrafyası ise daha çok üniversitelerde, Fen- Edebiyat vb. fakültelerin Coğrafya bölümlerinde bir ders olarak okutulmaktadır.

Türkiye’de meslek liselerinin turizm bölümleri (MEB, 2017) dışında turizm konusu en fazla orta öğretim Coğrafya derslerinde ele alınmaktadır. Tüm ortaöğretim kurumlarında Coğrafya dersleri temel derslerden biri olarak okutulduğundan turizm algısını ölçmek için Coğrafya Dersi Öğretim Programı (CDÖP) incelenmiştir (Tablo 1)

Tablo 1. Coğrafya Dersi Öğretim Programında (CDÖP) Turizm İle İlgili Kazanımlar

Sınıf	Ünite	Kazanım
11.sınıf	11.3. Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	11.3.6. Ülkeler arası etkileşimde turizm faaliyetlerinin rolünü açıklar. 12.2.6. Hizmet sektörünün Türkiye’nin ekonomik kalkınmasıyla olan ilişkisini açıklar.
12.sınıf	12.2. Beşerî Sistemler	Ulaşım, ticaret ve turizm sektörlerine vurgu yapılır. 12.2.15. Türkiye’nin turizm potansiyelini ve varlıklarını açıklar. 12.2.16.Türkiye’nin turizm politikalarını çevresel, kültürel ve ekonomik etkileri açısından değerlendirir.

Tablo 1 incelendiğinde, ilköğretim düzeyinde turizm konuları; Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve seçmeli Turizm dersleri içerisinde; turizmin tanımı, önemi, özellikleri, çeşitleri, insanları turizme yönelten faktörler, turistik yerler ve korunması, turizmin gelişimini sağlayan faktörler, doğal ve kültürel mirası koruma bilinci ile turizm-ulaşım ilişkileri başta olmak üzere birçok kavram öğretilmektedir (MEB, 2005). Ortaöğretim düzeyinde ise turizm konuları öğretilirken müfredat doğrultusunda bir sistematik göz önünde bulundurulmaktadır. Bu bakımdan, CDÖP içindeki turizm konularına baktığımızda özellikle 11. ve 12.sınıf programlarında yoğunlaştığı göze çarpar. Ancak 11.sınıf programında sadece bir kazanımda turizm yer alırken 12.sınıf programında ise 4 kazanım ile temsil edilmektedir (MEB, 2018).

Türkiye’de kıyı turizmine yönelik bir turizm anlayışı olduğundan farklı turizm düşünceleri ihmal edilmektedir. Bu doğrultuda Türkiye’nin turizm potansiyelini tam manası ile ortaya koyan sınırlı sayıda çalışmaların olması, tarihi değerlerin dünya mirası olduğu gerçeğinin göz ardı edilmesi, turizm ile ilgili uzmanların turistik alanların planlanmasına dâhil edilmemesi (Emekli & Soykan, 2007); bu değerlerin koruma-kullanma dengesine özen gösterilmemesine ve turizm varlıklarımızın kaybedilmesine yol açmaktadır. Coğrafya dersindeki turizm konuları bu konuda bir farkındalık yaratmak adına önemli bir kaynak olarak görülebilir.

CDÖP’da direkt kazanımlarda ifade edilmese de turizm açısından önemli konulara yeri geldiğinde değinilmekte ve turistik değerler açıklanmaktadır. Bu bakımdan ülkemiz turizminin gelişmesi, toplumun turizm hakkında algısının olumlu yönde geliştirilmesi coğrafya dersi ile hedeflenmektedir. Bu çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki görüşleri doğrultusunda mevcut algının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Literatür Taraması

Literatür tarandığında, turizm coğrafyası ve turizm değerleri ile ilgili pek çok araştırma yapılmış iken, ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki görüşlerini inceleyen bir araştırma ile karşılaşılmamıştır. Bu bakımdan araştırma bir ilk olma özelliğini taşımaktadır. Ancak benzer yapıda çalışmalar da bulunmaktadır. Karadeniz (2004), üniversitede eğitim gören ilköğretim bölümü lisans öğrencilerinin turizme bakış açılarını değerlendirmek amacıyla nicel bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada öğrencilerin turizme bakış açılarındaki olumlu ve olumsuz görüşler irdelenmiş çözüm önerileri araştırılmıştır. Turizm bilinci, planlama ve sürdürülebilirlik kavramları açıklanmaya çalışılmıştır. Gümüş ve Gözüpekçe (2009), ilköğretim öğrencilerinin turizm faaliyetlerinin Foça ilçesinde nüfusun sosyal, kültürel ve ekonomik durumunda oluşturduğu değişim hakkındaki görüşlerini belirlemek için bir araştırma yapmıştır. Bu çalışmada katılımcıların cinsiyet ve kır-kent değişkenlerine göre görüşleri ele alınmış ve bazı farklar görülmüştür. Fidgeon(2010)'nın İngiltere ve Galler'deki turizm eğitiminin büyümesini ve gelişmesini incelediği çalışmasında turizm eğitimini kurslar, eğitim seviyeleri, konu içeriği ve öğrenme stratejileri açısından nereye gittiğini açıklamaya çalışmaktadır. Gülüm ve Artvinli (2010)'nin Turizm Coğrafyası dersini gören öğrencilerin coğrafi algılarında değişme olup olmadığını incelemeye yönelik deneysel çalışması önemlidir. Bu çalışmada öğrencilerin dönem başındaki algıları ile dönem sonundaki algılarının değişip değişmediği araştırılmış ve olumlu yönde bir değişimin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çetin (2010), Cumalıkızık Köyü'nde kültürel miras ve turizm algısı adlı çalışmayı köy halkı ile yürütmüştür. Bu çalışmaya göre cinsiyet açısından kadın katılımcıların turizm konusundaki düşünceleri erkeklere göre daha olumludur. Yine köy halkı turizm gelirleri konusunda ise olumsuz düşünmektedir. Çetin, Karakuş ve Aksoy (2012)'un yabancı uyruklu öğrencilerin turizm ve Türkiye'nin turizm değerlerine ilişkin algılarını incelemek için yaptığı bir çalışmada yabancı öğrencilerin daha çok İstanbul'daki turistik değerleri bildikleri ve tercih ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada katılımcıların algılarında cinsiyet, gelir, durumu ve lise türü değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Aksoy, Karakuş ve Çetin (2013)'in ilköğretim öğrencilerinin turizmin sosyo-kültürel ve ekonomik etkilerine ilişkin görüşlerini incelediği çalışma dikkat çeker. Bu çalışmada turizmin geliştiği yerlerde sosyal, kültürel ve ekonomik özellikler üzerinde önemli değişimlere sebep olduğunu ve bu değişimlerin çeşitli yaş grupları tarafından farklı algılandığını ifade etmişlerdir. Özellikle 8.sınıf öğrencileri açısından anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tayvan'da turizm coğrafyası eğitiminin durumunu içerik analizine dayalı olarak incelemeye çalışan Han, Ng ve Guo (2015), konuyu ortaöğretim ve lisans öğretimi bazında ele almıştır. Çin'deki farklı seviyelerde öğretim kademelerinde turizm coğrafyasının öğretimi sınavlar, konu içerikleri, müfredat düzeyleri bakımından detaylandırılmıştır. Chan C, Chan Y. Ve Fong (2020) çevrimiçi bir oyun senaryosu aracılığıyla şehir turizmi eğitimi için bir e-öğrenme ortamı geliştirmiştir. Bu yöntem ile sosyal bilimlerde turizm çalışmasının doğasında ve tutumlarında değişikliklerin oluşacağı sonucuna ulaşmıştır.

Taş vd., (2016)'nın ortaöğretim öğrencilerine yönelik "alternatif turizm" kavramına ilişkin metafor analizi çalışması sonucunda öğrencilerin 8 metafor geliştirdikleri, turizm konusunda yeterli bilgi seviyesinde olmadıkları sonuçlarına ulaşmıştır. Saçılık vd., (2016)'ın turizm ve otel işletmeciliği bölümü önlisans öğrencilerinin "turizm" olgusuna ilişkin metaforik algı çalışmasında öğrenciler 97 metafor geliştirmiştir. Ayrıca öğrencilerin turizm olgusuna yönelik, klasik algı başta olmak üzere farklı düzeylerde algıya sahip oldukları sonucu elde edilmiştir. Yıldız ve Balcı (2017) Turizm coğrafyası dersine ilişkin gelecek zaman

perspektifinin ders başarısına etkisi adındaki çalışmada “Gelecek Zaman Perspektifi Görünümü Yüksek” olan öğrencilerin, düşük olan öğrencilere göre, Turizm Coğrafyası dersinde daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Deniz ve Kalem (2018)’in turizm coğrafyası çalışmalarında yaşanan sorunları ve öne sürülen yaklaşımları eleştirel bakış açısı ile ele aldığı çalışmada, turizm coğrafyası çalışmalarında yaşanan sorunlara çözüm önerileri sunmuştur.

Bu bağlamda araştırmanın amacı, ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki görüşlerinin bazı değişkenlere göre değişip değişmediğini incelemektir. Öğrencilerin coğrafya dersinde bazı ünitelere ve konulara karşı gösterdikleri tutum ve davranışların bilinmesi, öğretmenlerin o konuları öğretmede önem arz etmektedir. Bu bakımdan literatürde ortaöğretim seviyesinde turizm konularının öğretimi konusunda yapılmış çok fazla çalışmaya rastlanılmadığı görülmüştür. Tespit edilen kaynaklara göre ortaöğretimde öğrencilerin turizme bakışı ele alındığı, sonuçları üzerinde durulduğu görülmektedir. Bu karşılık öğrencilerin coğrafya dersinde öğrendikleri bilgiler ile tutum ve düşüncelerinin nasıl değiştiğini gösteren çalışmamızın bu bakımdan ayrı bir öneme sahip olacağı düşünülmektedir.

Bu kapsamda ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki görüşlerinin bazı değişkenlere göre değişip değişmediğini amaçlayan bu çalışmada “Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki görüşleri nedir?” sorusu araştırma problemini oluşturmaktadır. Bu problem bağlamında aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki tutumları nedir?
2. Cinsiyete göre ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki görüşlerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Sınıf seviyesine göre ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki görüşlerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Okul türüne göre ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki görüşlerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?

Turizm konularının ortaöğretim öğrencileri arasında nasıl algılandığı merak edildiğinden öncelikle cinsiyete göre farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Turizm konuları hem 11.sınıf müfredatında hem de 12.sınıf müfredatında (MEB, 2018) yer aldığı için bu iki sınıf öğrencileri arasındaki fark da önemlidir. Araştırma yapılan okulların öğretim amaçları birbirinden farklı olduğu için bu okullarda yer alan öğrencilerin turizm konuları hakkındaki görüşleri de araştırmaya değer bulunmuştur.

Coğrafya; kültür ve turizmi birleştiren bir güce sahip olduğu için ayrıca doğal ve kültürel çevrenin korunması çabalarında da çok etkin bir rol alan (Emekli, 2006) bir bilim olduğundan coğrafya eğitiminde turizm konusunun öğretilmesi oldukça büyük öneme sahiptir. Bu sebeple bu araştırma, ortaöğretim coğrafya dersinde turizm konularının öğretiminin araştırılması bakımından yol göstericidir.

Bu çalışmada kullanılan ölçme aracının ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki görüşlerini ölçtüğü ve var olan durumu yansıttığı varsayılmıştır. Bu araştırma, 2019-2020 eğitim öğretim yılı güz döneminde; İstanbul ili Bahçelievler ilçesindeki ortaöğretim öğrencilerinin sorulara verdikleri cevaplarla sınırlı tutulmuştur.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki görüşlerinin incelendiği bu çalışmada, nicel araştırma yöntemi içinde tarama deseni kullanılmıştır. Tarama deseni, geçmişte veya günümüzde var olan bir durumu olduğu biçimde tanımlamaya çalışan bir yaklaşımdır (Köse, 2017; Karasar, 2013). Bu desende daha çok araştırılan olayın mevcut durumunun ne olduğu araştırılır (Çepni, 2018). Ayrıca Karasar (2013) araştırma modelini, araştırma amacına uygun olarak verilerin toplanması ve çözümlenebilmesi için gerekli şartların tanzim edilmesi olarak tanımlamaktadır. Tarama (survey) tipi araştırmalar, geniş kitlelere ulaşmak için genellikle anket veya mülakat yoluyla yapılmaktadır (Çepni, 2018; Kaptan, 1973). Şahin (2017), anketi, çok farklı konularda, önceden belirlenmiş ve insanlardan sistematik veri toplamak için hazırlanmış sorular bütünü olarak tanımlamaktadır. Araştırmada öğrencilerin görüşlerini alabilmek için araştırmacılar tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2019-2020 eğitim öğretim yılı güz döneminde İstanbul Bahçelievler ilçesindeki ortaöğretim kurumlarında eğitim gören ve coğrafya dersi alan öğrenciler (N=420 öğrenci) oluşturmuştur. Bahçeli evler ilçesinde yer alan okul çeşitliliği bu ilçenin seçilmesinde etkili olmuştur. Araştırmanın örneklemi ise bu ilçedeki üç ortaöğretim kurumu oluşturmaktadır. Örneklemen evreni temsil edici olması için (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2019) maksimum çeşitlilik tercih edilmiş ve akademik düzeyde eğitim yapan üç farklı okul türünde (Anadolu Lisesi, Meslek Lisesi, İmam Hatip Lisesi) coğrafya derslerini alan 11. ve 12.sınıfta okuyan toplam 182 öğrenci seçilmiştir. (%95 güven aralığında en az 201 öğrenci olması için 225 öğrenci ile uygulama yapılmıştır. Ancak formların doldurulmasında öğrencilerin yaptığı hatalar ve uç değerler sebebi ile değerlendirmeye alınan örneklem sayısı 182’de kalmıştır.) İlçede yer alan bazı kurumlarda 11. ve 12.sınıflarda coğrafya dersinin olmaması, bazı okulların yeni açılması sebebi ile 11 ve 12.sınıflarının bulunmaması ve kolay ulaşılabilir olması sebebi ile bir birine mesafe olarak yakın olan bu üç okulun tercih edilmesini sağlamıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere ait kişisel özellikler Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2. Öğrencilerin Kişisel Özelliklerine İlişkin Veriler

Sınıflama	Kodlama	Etiket	Frekans (n)	Yüzde (%)	Toplam
Cinsiyet	1.00	Kadın	80	44,00	n=182
	2.00	Erkek	102	56,00	%100
Sınıf	1.00	11.sınıf	67	36,80	n=182
	2.00	12.sınıf	115	63,20	%100
Okul Türü	1.00	Anadolu Lisesi	109	59,90	n=182 %100
	2.00	Mesleki Teknik Anadolu Lisesi	14	7,70	
	3.00	Anadolu İmam Hatip Lisesi	59	32,40	

Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilerin 80’inin (%44) kadın ve 102’sinin (%56) erkeklerden oluştuğu, sınıf düzeyinde 67’sinin (%36) 11.sınıf ve 115’inin (%63,20) 12.sınıflardan oluştuğu,

okul türünde ise 109'unun (% 59,9) Anadolu Lisesi, 14'ünün (% 7,70) Mesleki Teknik Anadolu Lisesi ve 59'unun (% 32,40) Anadolu İmam Hatip Lisesi olduğu görülür.

Veri Toplama Aracı

Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkında görüşlerinin bazı değişkenlere göre değişip değişmediğini incelemek amacıyla, araştırmacılar tarafından oluşturulan anket soruları, geçerlik ve güvenirlik testlerinden sonra ölçeğe dönüştürülmüştür. Coğrafya Dersindeki Turizm Konularını Değerlendirme Ölçeği (CDTKDÖ), iki bölümden oluşmaktadır. Ölçeğin birinci bölümünde; öğrencilere ait kişisel özellikler yer almıştır. İkinci bölümde araştırmacılar tarafından geliştirilen, ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkında görüşlerini tespit etmeye yönelik 26 maddeden oluşan tutum ifadeleri yer almaktadır. Anket soruları geçerlilik ve güvenirlik testlerinden ve ön uygulamadan sonra öğrencilere uygulanmıştır.

Anket geliştirme süreçlerinden (Büyüköztürk, 2005) problemi tespit etme, madde hazırlama, uzman görüşüne baş vurma ve ön uygulama yapma gibi süreçler takip edilerek oluşturulan 5'li likert tipinde olan ölçekte puanlamada puanlandırma tamamen katılıyorum (4.20-5), çok katılıyorum (3.40-4.19), katılıyorum (2.60-3.39), az katılıyorum (1.80-2.59), katılmıyorum (1-1.79) şeklindedir. Ölçek maddelerinin görünüş ve kapsam geçerliği için, maddeler hazırlanırken literatürdeki çalışmalardan yararlanılmış ve bir madde havuzu oluşturulmuştur. 3 coğrafya alan uzmanı, 1 eğitim bilimleri uzmanı ve 1 istatistik uzmanından tutum ifadeleri ile ilgili görüş alınmıştır. Kapsam geçerliliği açısından uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda uyuşmayan maddeler madde havuzundan çıkarılmıştır. İlk aşamada 33 soru olarak hazırlanan anket ön uygulama için bir ortaöğretim kurumunda 36 kişilik bir sınıfta uygulanmış ve sonrasında ankettten 8 madde uç değerler vermesi, alt bileşen bütünlüğünü bozması, güvenirlik katsayısını düşürmesi sebebi ile ölçekten çıkarılmıştır. Bu maddeler; coğrafya dersinde turizm konuları için sadece ders kitabı yeterlidir, ayrıca yardımcı kaynaklara gerek yoktur(5), günümüz teknolojisi turizm konularını daha iyi öğrenmeye yardım eder (18), okulumuzda turizm konuları farklı bir ders olarak okutulmalıdır (20), coğrafya dersindeki turizm konuları zordur (21), coğrafya dersindeki turizm konularında tarihi ve kültürel turizm konuları daha çok ilgimi çeker (26), turizmde yenilik yapılması turizm değerlerini arttırır(31), turizm kaynakları daima tanıtıma muhtaçtır (32) ve turizmde eğitim uzmanlık işidir (33) maddeleridir. Çıkarılan maddeler sonucunda kalan 25 madde ile ölçme aracına son şekli verilmiştir.

Ankete parametrik veya nanparametrik testlerin hangisinin yapılacağını belirlemek için analizler yapılmadan önce normallik testi gerçekleştirilmiştir. Bu analizde Kolmogrov-Smirnov değeri ($p>0.05$) ve basıklık çarpıklık değerleri (Skewnes: -.538, Kurtosis: 1020) +2 ile -2.0 arasında olduğundan (George ve Mallery, 2005) araştırma verilerinin normal dağıldığı kabul edilmektedir. Veriler normal dağıldığı için parametrik analizlerin yapılmasına karar verilmiştir. Araştırma için hazırlanan anket soruları geçerlik ve güvenirlik testlerinden sonra ölçeğe dönüştürülmüştür.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Öğrencilerin turizm konularına yönelik tutumlarını ölçmek için oluşturulan 25 maddelik deneme formu hazırlanmıştır. 5'li likert tipinde cevaplanacak şekilde hazırlanan form, belirlenen okullardaki öğrencilere, sınıf ortamında, araştırmacılar tarafından uygulanmıştır.

Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde SPSS paket 24.0 programı kullanılmıştır. Araştırmanın geçerlik-güvenirlik düzeyinin incelenmesi amacıyla analizler öncesinde kayıp değer ve uç değer analizleri yapılmış, veri setinde Z skorlarına göre belirlenen uç değerler ayıklanmıştır. Araştırmanın öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki genel tutumları ile ilgili alt problemlerinin çözümlenmesinde tanımlayıcı istatistik yöntemlerinden frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{x}$), standart sapma ve parametrik testlerden bağımsız örneklem t-test ve varyans analizi (Anova) kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırmalarda farklılığın yönünü belirlemek için Post Hoc Testlerinden Tukey testi uygulamasından yararlanılmıştır. İstatistiksel işlemlerde anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır. Ölçeği uygulama süresinin ortalama 20 dakika sürdüğü gözlenmiştir. Yüksek güvenilirlik (%95) düzeyi için örneklem sayısı belirlenirken (Cohen, Manion ve Morrison, 2017) 225 öğrenciye uygulama yapılmıştır. Araştırma sırasında üç farklı okulda uygulanan anketlerin 25'i uygun şekilde doldurulmadığı ve boş bırakıldığı için geçersiz sayılmıştır. İstatistik programına aktarılan verilerden 18'i ise Z skorları sebebi ile uç değer olarak ayıklanmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Ortaöğretim öğrencilerinin Coğrafya Dersindeki Turizm Konularını Değerlendirme Ölçeğinin (CDTKDÖ) geçerliğinin incelenmesinde; yapı geçerliği için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulamalı Faktör analizi (DFA) uygulanmıştır. Güvenirlik çalışmaları da bu bölümün sonunda yer almaktadır.

1.Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)

Araştırmada ölçeğin yapı geçerliğini test etmek için aynı yapıyı veya niteliği ölçen değişkenleri bir araya toplayarak ölçmeyi gerçekleştiren (Büyüköztürk 2012) faktör analizi yapılmıştır. Bu bakımdan bir ölçeğin yapı geçerliği Kayser-Mayer-Olkin (KMO) ve Barlett testlerinden elde edilen katsayıların anlamlı olması ile anlaşılır (George ve Mallery, 2005; Tavşancıl, 2019). KMO ve Barlett testi sonuçlarına göre bu ölçüm değerinin KMO değeri .696 ve Barlett küresellik testi değerleri ($\chi^2=689.794$, $df=120.00$, $\chi^2/df=1.72$, $p = 0.00$) anlamlı çıkmıştır. Bu bulgular verinin AFA için uygun durumda olduğunu göstermektedir. Açıklayıcı Faktör analizinde birincil bileşenler (principal components) tercih edilmiştir. 25 madde ile başlanan AFA işlemlerinde binişiklik gösteren maddeler ölçekten çıkarılmış ve işlemler tekrarlanmıştır. Yapılan incelemeler ve tekrarlar sonucunda 9 madde ölçekten çıkarılmıştır. Açıklayıcı Faktör Analizi sonuçları incelendiğinde 16 maddeden oluşan ölçeğin 5 faktör altında toplandığı görülmüştür. Ölçek maddelerinin ortak varyansları ve faktör yükleri .40'ın üzerindedir. Ölçekteki bütün maddeler olumludur. Bu yeni hali ile Varimax dik döndürme yöntemi ile elde edilen faktör yapısı ve analiz sonuçları Tablo 3'te görülmektedir.

Tablo 3 incelendiğinde CDTKDÖ ölçeğinin, öğrencilerin turizm konuları hakkındaki görüşleri, toplam varyansın %62,1'ini açıklamaktadır. Ölçeğin faktör yapısı incelendiğinde hiçbir maddenin binişiklik özelliği göstermediği ve madde ortak varyanslarının 0,42 ile 0,77 arasında değiştiği görülmektedir. Madde puanları incelendiğinde maddeler arasında tutarlılık olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Ortaöğretim öğrencilerinin Coğrafya Dersindeki Turizm Konularını Değerlendirme Ölçeği (CDTKDÖ) Faktör Yapısı

Faktör Adı	Madde	Ortak Varyans	Bileşen-1 Faktör Yüğü	Bileşenler				
				F1	F2	F3	F4	F5
Materyal	M1	.770	.540	.868				
	M2	.644	.511	.797				
	M3	.594	.537	.741				
Ders-Kitap	M4	.651	.351		.800			
	M5	.665	.527		.767			
	M6	.472	.461		.629			
	M7	.423	.432		.499			
Memnuniyet	M8	.673	.441			.725		
	M9	.562	.595			.696		
	M10	.486	.406			.640		
	M11	.467	.588			.542		
İlgi	M12	.727	.575				.835	
	M13	.711	.534				.816	
	M14	.635	.513				-.664	
Kavram	M15	.726	.520					.849
	M16	.740	.504					.841
Varyans Kaynağı				F1	F2	F3	F4	F5
Açıklanan Varyans				%14,90	%12,69	%12,09	%11,89	%10,57

Ortaöğretim öğrencilerinin CDTKDÖ ölçeğinin temel 5 bileşeni, içeriğindeki maddelerin özellikleri de dikkate alınarak isimlendirilmiştir. Bu bileşenler varyans değerleri bakımından sıralandığında; “Materyal” bileşeni varyansın %14.9’unu açıklarken; “Ders ve Kitap” bileşeni %12.69, “Memnuniyet” bileşeni %12.09, “İlgi” bileşeni %11.89 ve “Kavramlar” bileşeni %10.57 açıklamaktadır.

Ortaöğretim öğrencilerinin CDTKDÖ ölçeğinin faktörlerinin birbirileri ile ve ölçek toplam puanı ile arasındaki korelasyon değerlerinin bulunduğu korelasyon matrisi Tablo 4’te görülmektedir.

Tablo 4. CDTKDÖ Ölçek Bileşenleri Korelasyon Matrisi

Ölçek	F1	F2	F3	F4
Materyal (F1)	.234**			
Ders-Kitap (F2)	.680**	.002		
Memnuniyet (F3)	.646**	.163*	.358**	
İlgi (F4)	.375**	-.097	.175*	-.017
Kavramlar (F5)	.335**	-.137	.161*	.132

*p<.05, **p<.01

Tablo 4 incelendiğinde Ortaöğretim öğrencilerinin CDTKDÖ ölçeğindeki tüm bileşenleri ölçek toplam puanı ile pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişkiye sahiptir. İlişki seviyeleri açısından incelendiğinde, Turizm ölçek puanı ile en yüksek ilişkiye sahip bileşenler “Ders-Kitap” ve Memnuniyet” bileşenleridir. “Materyal” bileşeni ise en düşük ilişki katsayısına sahiptir. Bütün bileşenlerin pozitif yönlü ve yüksek seviyede ilişkiye sahip olması, CDTKDÖ ölçeğinin yapı geçerliğini desteklemektedir.

2.Doğrulayıcı Faktör Analizine (DFA)Yönelik Bulgular

Açımlayıcı Faktör Analizinin (AFA) iddia ettiği analizi ve modelin uygunluğunu bazı ölçütler doğrultusunda test etmeyi ifade eden Doğrulayıcı Faktör Analizinin (Şimşek, 2007), geçerliğini test etmek için birçok uyum indeksi kullanılmaktadır (Schermerh-Engel, Moosbrugger ve Müller, 2003). Bunlar içinde en sık kullanılanları (X²/sd), RMSEA, SRMR, CFI, GFI, IFI ve AGFI değerleridir.

Ortaöğretim öğrencilerinin *Coğrafya Dersindeki Turizm Konularını Değerlendirme Ölçeğinin* (CDTKDÖ) AFA ile tespit edilen beş alt bileşeninin geçerliğini test etmek amacıyla, ölçeğin 16 maddeden oluşan yapısında DFA yapılmıştır. DFA uyum sonuçları Tablo 5’te görülmektedir.

Tablo 5. DFA Uyum Sonuçları (Schermerh-Engel, Moosbrugger ve Müller, 2003)

<i>Ölçüm</i>	<i>İyi Uyum</i>	<i>Kabul Edilebilir Uyum</i>	<i>Ölçeğin Uyum İndeksi Değerleri</i>
(X ² /sd)	≤ 3	≤ 4-5	1.72
RMSEA	≤ 0.05	0.06-0.08	0.06
SRMR	≤ 0.05	0.06-0.08	0.08
CFI	≥ 0.95	≥ 0.90	0.90
GFI	≥ 0.95	≥ 0.90	0.90
IFI	≥ 0.95	≥ 0.90	0.90
AGFI	≥ 0.90	0.89-0.85	0.85

Tablo 5’te görüldüğü gibi DFA sonuçlarına göre, tüm uyum indeksleri kabul edilebilir değerler aldığından, ölçek maddelerinin ilgili yapıyla olan modellerinin uygun olduğu yargısına ulaşılmıştır. DFA sonuçlarına değerlendirildiğinde χ^2 /sd oranı 1,72 (χ^2 /sd= 161,71/94) şeklinde tespit edilmiştir. Bu değer “iyi” uyum ($0 < \chi^2 /sd < 3$) değerleri arasında kabul edilmektedir. Diğer değerler ise “kabul edilebilir” değerler aralığında yer aldığı (RMSEA=0.06, SRMR=0.08, CFI=0.90, GFI=0.90, IFI=0.90 ve AGFI=0.85) görülür (Çelik ve Yılmaz, 2013).

Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucu Lisrel programında oluşturulan diyagram Şekil 1’de yer almaktadır.

Şekil 1. Doğrulamalı Faktör Analizine İlişkin diyagram

Şekil 1’de görüldüğü üzere Doğrulamalı Faktör Analizi sonucu oluşturulan diyagram her bir maddenin etki miktarları ve korelasyon katsayıları görülmektedir. Birinci bileşende yer alan madde korelasyonları 0,68 ile 0,85; ikinci bileşende 0,45 ile 0,70; üçüncü bileşende 0,48 ile 0,59; dördüncü bileşende 0,59 ile 0,81; beşinci bileşende 0,59 ile 0,94 arasında değiştiği gözlenmiştir. Ölçekte yer alan bütün maddeler açısından bir değerlendirme yapıldığında madde korelasyon katsayılarının 0.45 ile 0,94 arasında değişim gösterdiği gözlenmiştir.

Ölçek maddeleri arasındaki korelasyon beş bileşen ve 16 maddeden oluşan modelin uyum değerleri de dikkate alındığında kabul edilebilir bir uyum iyiliğine sahip olduğu ve yapı geçerliğinin yüksek olduğu söylenebilir. Ölçekten alınacak puanlar 16 ile 80 arasında değişmektedir.

3.Güvenirlilik

Ortaöğretim öğrencilerinin CDTKDÖ ölçeğinin güvenirlik analizleri alt boyutları ile beraber Tablo 6’te verilmiştir.

Tablo 6. CDTKDÖ Ölçeği ve Alt Bileşenleri Güvenirlik Katsayıları

	n	Cronbach's Alpha	X	S
Materyal (F1)	3	.768	4.429	.703
Ders-Kitap (F2)	4	.732	3.145	1.133
Memnuniyet (F3)	4	.719	3.458	1.078
İlgi (F4)	3	.751	3.131	1.193
Kavramlar (F5)	2	.711	2.714	1.336
Genel	16	.792	3.375	1.088

Tablo 6 incelendiğinde, alt boyutlarda güvenilirlik katsayısı, “Materyal” $\alpha = .768$; “Ders ve Kitap” $\alpha = .732$; “Memnuniyet” $\alpha = .719$; “İlgi” $\alpha = .751$ ve “Kavramlar” $\alpha = .711$; olarak bulunmuştur. Ölçeğin tamamında ise Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı $\alpha = .792$ olarak bulunmuştur. Bu değerler, ölçeğin güvenilirliği için oldukça güvenilir olarak (Özdamar, 1999, s. 522) kabul edilmektedir. Bu değerler ışında Materyal alt bileşeninin en homojen değerlere sahip olduğu, buna karşılık Kavramlar alt bileşeninin ise en az homojen değerlere sahip olduğu görülmektedir.

BULGULAR

Araştırmanın birinci alt amacı olan ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki tutumlarını gösteren CDTKDÖ tutum maddelerinin ortalamaları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 07. Ortaöğretim Öğrencilerinin Coğrafya Dersindeki Turizm Konuları Hakkındaki Tutumlarını Gösteren Maddeler ait veriler

	Ölçek Maddeleri	N	$\bar{X}$	ss
Materyal	1-Coğrafya dersinde turizm konusundaki istatistikler güncel olmalıdır.	182	4.5769	.623
	2-Turizm konularının daha iyi anlaşılabilmesi için kullanılan fotoğrafların kaliteli ve ilgi çekici olması önemlidir.	182	4.5604	.723
	3-Coğrafya dersindeki anlatılan turizm konu içeriklerinin güncel olması önemlidir.	182	4.4505	.761
Ders ve Kitap	4-Coğrafya ders kitaplarında turizm konularını destekleyen yeterli miktarda görsele yer verilmiştir.	182	3.1923	1.113
	5-Coğrafya kitaplarında turizm konuları açıklanırken görseller ve metinler birbiri ile uyumludur.	182	3.6978	.917
	6-Turizm konusunu öğrenmek için sadece coğrafya dersi yeterlidir.	182	2.7473	1.296
	7-Coğrafya dersinde, turistik alanları “koruma-kullanma dengesi” konusunda verilen eğitim yeterlidir.	182	2.9451	1.206
Memnu niyet	8-Coğrafya ders kitabında turizm konularında yer alan bilgiler benim için yeterlidir.	182	2.9945	1.114
	9-Coğrafya dersinde yer alan turizm konuları açık, net ve anlaşılardır.	182	3.5330	1.006
	10-Sosyal hayatta turizm ile ilgili karşılaştığım soruları coğrafya dersinde öğrendiğim bilgiler ile cevaplayabilirim.	182	3.3407	1.099
	11-Coğrafya derslerindeki turizm anlatımı bende turistik mekânlara karşı seyahat isteğini artırmaktadır.	182	3.9670	1.091
İlgi	12-Coğrafya dersinde daha çok turizm konusunun olmasını isterim.	182	3.3077	1.245
	13-Coğrafya dersinde yer alan turizm konuları ilgimi çeker.	182	3.6978	1.078
	14-Coğrafya dersinde turizm konusunu sıkıcı buluyorum.	182	3.6099	1.255
Kavram lar	15-Koruma-kullanma dengesi kavramını biliyorum.	182	2.6923	1.351
	16-Sürdürülebilir turizm kavramının anlamını biliyorum.	182	2.7363	1.319

Tablo 7 incelendiğinde, öğrencilerin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki tutumlarında en fazla Materyal ($\bar{x}=4.53$, $ss=.702$) ve en az da Kavramlar ($\bar{x}=2.71$, $ss=1.335$) alt

boyutlarına katılım göstermektedir. Başka bir anlatımla, öğrencilerin görüşleri en fazla Materyal boyutunda iken en az da Kavramlar boyutundadır.

Öğrencilerin coğrafya dersinde yer alan turizm konuları hakkındaki tutum ifadelerine verdikleri cevaplar içinde en yüksek ortalama ilk üç maddede rastlanmıştır: “Coğrafya dersinde turizm konusundaki istatistiklerin güncel olması”, “kullanılan fotoğrafların kaliteli ve ilgi çekici olması” ve “Coğrafya dersindeki anlatılan turizm konu içeriklerinin güncel olması” şeklindeki bu 3 madde birinci alt bileşeni (Materyaller) oluşturmaktadır. Bu üç maddenin coğrafya dersinde kullanılan materyaller ve içerikle ilgili olduğu görülür. Tutum ifadeleri içinde en düşük puanlara ise “Koruma-kullanma dengesi kavramını biliyorum” ve “Sürdürülebilir turizm kavramının anlamını biliyorum” ifadeleridir. Başka bir anlatımla bu veriler kavramlar ile ilgili öğrencilerin bilgi düzeylerinin ne durumda olduğunu yansıtmaktadır.

Araştırmanın ikinci alt amacı olan ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test edebilmek için yapılan bağımsız gruplar t-Testi sonuçları Tablo 8’de görülmektedir.

Tablo 8. Cinsiyete göre öğrencilerin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkında görüşlerinin ilişkisiz t-testi sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Erkek	80	3.42	.40	180	-.091	.928
Kadın	102	3.43	.38			

p<.05

Tablo 8 incelendiğinde, cinsiyete göre öğrencilerin turizm konuları algıları [$t(180) = -.091$, $p > .05$] arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Erkek öğrencilerin turizm konuları hakkında puanları ($\bar{x} = 3.42$, $S = .40$) ile kadın öğrencilerin turizm konusundaki puanları ($\bar{x} = 3.43$, $S = .38$) birbirine yakındır. Başka bir anlatımla, cinsiyete göre öğrencilerin turizm algıları farklılaşmadığı, benzer olduğu söylenebilir.

Araştırmanın üçüncü alt amacı olan ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkında görüşlerinin sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test edebilmek için yapılan t-Testi sonuçları Tablo 9’de görülmektedir.

Tablo 9. Sınıf değişkenine göre öğrencilerin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkında görüşlerinin ilişkisiz t-testi sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
11.Sınıf	67	3.32	.42	180	-2.83	.005
12.Sınıf	115	3.49	.36			

p<.05

Tablo 9 incelendiğinde, sınıf değişkenine göre öğrencilerin turizm konuları hakkındaki algıları [$t(180) = -2.83$, $p < .05$] arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 11.sınıf öğrencilerinin turizm konuları hakkında puanları ($\bar{x} = 3.32$, $S = .42$) ile 12.sınıf öğrencilerinin turizm konusundaki puanları ($\bar{x} = 3.49$, $S = .36$) farklıdır. Başka bir anlatımla, sınıf değişkenine göre öğrencilerin turizm algıları farklılaşmaktadır. Bu verilere göre 12.sınıf ortalamaları, 11.sınıf ortalamalarına göre anlamlı derecede yüksektir.

Araştırmanın dördüncü alt amacı olan ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkında görüşlerinin okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçları Tablo 10'de görülmektedir.

Tablo 10. Okul türü değişkenine göre öğrencilerin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkında görüşlerine ilişkisiz tek yönlü Anova analizi sonuçları

	N	$\bar{X}$	S	F	p	Fark
Anadolu Lisesi	109	3.463	.345			
Mesleki Teknik Anadolu Lisesi	14	3.642	.449	4.860	.009	MTAL ile
Anadolu İmam Hatip Lisesi	59	3.322	.433			AIHL

p<.05

Tablo 10 incelendiğinde okul türüne göre öğrencilerin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkında görüş ortalamaları karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın Mesleki Teknik Anadolu Lisesi (MTAL) öğrencilerine ($\bar{X}$ =3.642, S=.345) ait olduğu görülür. En düşük ortalama ise Anadolu İmam Hatip Lisesi (AIHL) öğrencilerine ($\bar{X}$ =3.322, S=.433) aittir.

Homojenlik testi sonucunda varyansların homojen olduğu (p=.182; p>.05) görülmüştür. Anova analizi sonucuna göre (F=4.860; p= .009; p<0.05) okul türü değişkenine göre puan ortalamaları arasındaki fark anlamlıdır. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla varyansların homojenliği sağlandığından Post Hoc testlerinde Tukey testi uygulanmıştır. Tukey testi sonucuna göre; Anadolu Lisesi öğrencilerinin hem Mesleki Teknik Anadolu Lisesi (MTAL) hem de Anadolu İmam Hatip Lisesi (AIHL) öğrencileri arasında anlamlı bir fark yoktur. Buna karşılık, Mesleki Teknik Anadolu Lisesi ile Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri arasında ortalamalarının fark değeri açısından pozitif yönde anlamlı bir farklılık görülmektedir. Başka bir anlatımla MTAL öğrencilerinin coğrafya dersinde turizm konuları hakkındaki görüşlerinin aritmetik ortalamaları, AIHL öğrencilerinin aritmetik ortalamalarına göre anlamlı derecede yüksektir.

TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın birinci alt amacı olan ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkında tutumları incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki görüşleri genel anlamda olumludur. Öğrencilerin turizm konularını anlamaları, öğrenmeleri, bu konulardan fikir üretmeleri açısından coğrafya dersinin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada öğrenciler coğrafya dersinde yer alan turizm konularında en yüksek Materyal ve en düşük ise Kavramlar alt boyutunda görüş bildirmiştir. Bu tutum sonuçlarına göre turizm konusunda içeriklerin önemli olduğu ve bunların güncel olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Güncel olmayan ifadelerin ve görsellerin öğrencilerin ilgisini çekmediği görülmektedir. Tutum ifadelerinde en düşük puanlar, turizm konusundaki kavramların bilinmesi ile ilgilidir. Buna göre öğrencilerin koruma-kullanma ve sürdürülebilirlik gibi bazı kavramları bilmedikleri görülür. Öğrencilerin coğrafya dersinde turizm ile ilgili bazı kavramları bilmemeleri, bu konularda bilgi eksikliğine sahip oldukları ve verilen turizm eğitiminin yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu konu, Karadeniz (2004)'in, "üniversitede eğitim gören ilköğretim bölümü öğrencilerinin turizme bakış açıları" isimli çalışması ile benzeşmektedir.

Çetin (2010)'in yaptığı araştırmada, çalıştığı bölgenin turizm değerlerinin dünyaya yeterince tanıtılmamasının bir sonucu olarak yörenin turizm gelirlerinin düşük olduğu belirlenmiştir. Yıldız ve Balcı (2017)'nin araştırmasında Turizm Coğrafyası dersiyle ilgili olarak öğrencilerin akademik başarılarının arttığı ve böylece kaliteli turizm elemanlarının yetiştirildiği sonucu önemlidir. Buna karşılık yükseköğretimde, turizm ve turizm coğrafyası kavramları arasında bazı sorunlar yaşandığı ve bu durumun turizm coğrafyası çalışmaları açısından sıkıntılara sebep olduğu dile getirilmektedir (Deniz & Kalem, 2018). Aksoy vd. (2013)'nin çalışmasında araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin turizm ve turizmin sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerine ilişkin görüşlerinin genellikle olumlu olduğu sonucu bulunmuştur. Bu konuda Gülüm ve Artvinli (2010), öğrencilerin Turizm Coğrafyası dersini aldıktan sonra coğrafi algılarının ortalamanın üstü bir seviyede olduğu sonucuna ulaşmıştır. Böylece öğrencilerin coğrafi algılarında meydana gelen gelişmenin olumlu olmasında; dersi veren öğretmen, öğretmenin kullandığı öğrenme yaklaşımı, sınıf ortamı ve ders konuları gibi birden çok faktörün etkili olabileceği belirtilmiştir. Taş vd. (2016)'nin yaptığı çalışmada ise öğrencilerin alternatif turizmin farklı çeşitleri üzerine odaklandıkları görülmektedir. Saçılık vd. (2016) ise, önlisans öğrencileri ile yaptıkları çalışmada, öğrencilerin "turizm" olgusuna yönelik üretmiş oldukları metaforlarda akla ilk gelen eğlence, deniz-kum-güneş, tatil gibi klasik bir anlayışa ulaşmışlardır. Bu haliyle bu öğrencilerin algısında turizm doğal güzelliklerden öte bir özellik göstermemektedir. Gümüş ve Özüpekçe (2009)'nin çalışmasında öğrenciler turizmin ekonomiye katkısı sebebi ile turizmin gelişmesi gerektiği konusunda olumlu bir tutum sergiledikleri sonucu görülmektedir. Araştırmada elde edilen veriler ve literatürdeki sonuçlara göre öğrencilerin coğrafya dersinde turizm konusu ile ilgili elde ettikleri bilgilerin onların turizm, turizm coğrafyası ve turizm değerleri konusundaki algılarında olumlu bir değişime sebep olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın ikinci alt amacı olan ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği konusunda bağımsız gruplar t-Testi yapılmış ve anlamlı bir farkın olmadığı ($p=.928$, $p<.05$) sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Gümüş ve Özüpekçe (2009)'nin çalışması, Gülüm ve Artvinli (2010)'nin çalışması ve Çetin vd. (2012)'nin çalışması ile örtüşmektedir. Buna karşılık sonuçlar, Çetin (2010)'in çalışması ile çelişmektedir. Çetin (2010)'in gerçekleştirdiği araştırmada araştırmaya katılan kadınların turizm ile ilgili görüşlerinin erkeklere göre daha olumlu olduğu görülmüştür. Bu göre cinsiyet değişkeninin ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki görüşlerinin şekillenmesinde bir etkisi yoktur.

Araştırmanın üçüncü alt amacı olan ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki görüşlerinin sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği konusunda bağımsız gruplar t-Testi yapılmıştır. T-Test sonuçları, sınıf seviyesine göre anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermiştir. Bu farklılıkta 12.sınıf öğrencilerin turizm konusundaki puan ortalamasının 11.sınıf öğrencilerinin puan ortalamasına göre anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar Aksoy vd. (2013) tarafından yapılan çalışma sonucu ile örtüşmektedir. Aksoy vd. (2013)'nin çalışmasında öğrencilerin turizm algıları sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ve bu farkın 8.sınıf öğrencileri lehine olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları ve literatürdeki benzer araştırmalara göre sınıf değişkeni ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki görüşlerinin şekillenmesinde önemli bir etkidir. Farklı seviyelerdeki sınıflarda ve farklı

kazanımlar ile öğretilen turizm konularının öğrencilerde farklı anlama düzeylerini oluşturduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Araştırmanın dördüncü alt amacı olan ortaöğretim öğrencilerin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki görüşlerinin okul türü değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği konusunda tek yönlü Anova analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda varyansların homojen olduğu ve okul türü değişkenine göre puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmüştür. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için Post Hoc testlerinden Tukey testi uygulanmıştır. Bu test sonucuna göre; Anadolu Lisesi öğrencilerinin puanlarının diğer okul öğrencileri ile bir farklılık göstermezken Mesleki Teknik Anadolu Lisesi öğrenci puanları ile Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrenci puanları pozitif yönde anlamlı bir farklılık oluşturduğu görülmüştür. Bu sonuçlar Çetin vd. (2012)'nin çalışması ile çelişmektedir. Çünkü Çetin vd. (2012) çalışmalarında yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'nin turizm değerlerine karşı olan algılarının bitirilen lise türüne göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre okul türü değişkeni ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki görüşlerinin şekillenmesinde etkili olan önemli bir faktördür. Türkiye'de farklı okul türlerinde uygulanan coğrafya dersi öğretim programları da farklı seviyelerde ve farklı kazanım sayılarından (MEB, 2018). Bu okullarda alınan seçmeli coğrafya dersinde sonuçların farklı çıkması; haftalık ders saati sayısına, ders öğretmeninin uyguladığı öğretim yöntemine ve öğrencilerin bu konudaki hazır bulunuşluk düzeyine göre değiştiği düşünülmektedir. Böylece farklı seviyede ve okul türlerinde eğitim gören öğrencilerin turizm konularını öğrenirken farklı anlama düzeyleri oluşturduğu yorumu yapılabilir.

Araştırma sonuçlarına göre ortaöğretim öğrencileri coğrafya dersinde elde ettikleri turizm bilgileri sayesinde milli, manevi kültürel değerlere daha çok sahip çıkmakta, vatanseverlik duyguları pekişmekte ve turizm değerlerini koruma-kullanma bilinci gelişmektedir. Milli Eğitim Bakanlığının turizm eğitimindeki hedefleri de (MEB, 2005: 8) bu doğrultudadır.

Çalışma sonuçlarından yola çıkılarak aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

Coğrafya dersi öğretim programında sadece eğlence turizmi öğeleri değil, bunun yanında milli, manevi kültürel öğelerin de öğretilmesi için sınıf seviyelerine göre turizm konularının ağırlığının artırılması sağlanabilir. Chan vd. (2020)'nin çalışmasında yaptığı gibi oyun platformları geliştirilerek kentsel turizm bağlamında yeni kavramlar, modeller ve temel bilgilerin geliştirmesi sağlanabilir. Coğrafya ders araçlarında turizm konusunda öğrencilerin ilgisini çekecek daha çok güncel görsele yer verilebilir. Ortaöğretim öğrencilerinin turizm konusunu daha iyi kavrayabilmesi için yaşanılan bölgenin özelliğine ve okul türüne göre turizm alanlarına inceleme gezileri düzenlenebilir. Koruma-kullanma dengesi ve sürdürülebilir turizm kavramının her okul türünde ve sınıf seviyesinde öğrencilere daha iyi öğretilmesi için müfredat içine alınabilir. Bu araştırma farklı öğrenim kademelerinde yapılacak olan yeni çalışmalar ile öğrencilerin turizm konuları hakkındaki görüşleri belirlenebilir. Böylece farklı öğretim kademelerindeki öğrencilerin görüşleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar karşılaştırılabilir. Bu araştırmadan elde edilen bulgular ve oluşturulan ölçek (Coğrafya Dersindeki Turizm Konularını Değerlendirme Ölçeği [CDTKDÖ]), bu konu ile ilgili yapılacak farklı çalışmalar için önemli bir veri kaynağı olabilir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, B., Karakuş, U., ve Çetin, T. (2013). İlköğretim öğrencilerinin turizm, turizmin sosyo-kültürel ve ekonomik etkilerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Ekev Akademi Dergisi* 17 (54), 45-58.
- Atalay, İ. (2013). *Doğa Bilimleri Sözlüğü*. İzmir: Meta Basım ve Matbaacılık.
- Belhassen, Y., & Caton, K. (2011). On the need for critical pedagogy in tourism education. *Tourism Management*, 32, 1389–1396.
- Boyle, A., Wilson, E., & Dimmock, K. (2015). Transformative education and sustainable tourism: The influence of a lecturer's worldview. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 15(3), 252–263.
- Büyükoztürk, Ş. (2005). Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 3(2), 133-151.
- Büyükoztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. 16.Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyükoztürk, Ş., Çokluk, Ö., ve Köklü, N. (2019). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları 22.Baskı.
- Caton, K. (2014). Underdisciplinarity: Where are the humanities in tourism education?, *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education* 15, 24–33.
- Cengiz, E., ve Kırkbir, F. (2007). Yerel halk tarafından algılanan toplam turizm etkisi ile turizm desteği arasındaki ilişkiye yönelik yapısal bir model önerisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 19-37.
- Chan, C.-S., Chan, Y.-h., & Fong, T. H. (2020). Game-based e-learning for urban tourism education through an online scenario game. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 29(4), 283-300.
- Cohen, E. (1979). Rethinking the sociology of tourism. *Annals of Tourism Research*, 6, 18-35.
- Cohen, L., Manion, L., ve Morrison, K. (2017). *Research Methods in Education* (6th ed.). New York: Routledge/Taylor ve Francis Group.
- Çelik E.H. & Yılmaz V. (2013) Lisrel 9.1 ile yağısal eşitlik modellemesi (Temel kavramlar-uygulamalar-programlama) Ankara Anı yay.
- Çepni, S. (2018). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş* 8.Baskı. Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Çetin, T. (2010). Cumalıkızık köyünde kültürel miras ve turizm algısı. *Milli Folklor*, 22(87), 181-190.
- Çetin, T., Karakuş, U., ve Aksoy, B. (2012). Yabancı uyruklu öğrencilerin turizm ve Türkiye'nin turizm değerlerine ilişkin algıları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3), 180-196.
- Deniz, T., ve Kalem, M. Y. (2018). Turizm coğrafyası: çalışmalar, sorunlar ve yaklaşımlar. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 41-54.
- Doğanay, H. (2017). *Coğrafya Bilim Alanları Sözlüğü*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Doğanay, H., ve Zaman, S. (2016). Türkiye Turizm Coğrafyası. Erzurum: Pegem Akademi Yayınları.
- Doğaner, S. (2001). Türkiye Turizm Coğrafyası. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Doğaner, S. (2019). Türkiye turizm coğrafyası literatür incelemesi. Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, 17(34), 441-476.
- Emekli, G. (2006). Coğrafya, kültür ve turizm: kültürel turizm. Ege Coğrafya Dergisi, (15), 51-59.
- Emekli, G., ve Soykan, F. (2007). Turizm coğrafyası yaklaşımıyla Türkiye turizm stratejisinin değerlendirilmesi. Çeşme Ulusal Turizm Sempozyumu Kitabı (21 Kasım 2007), s: 692-700. İzmir.
- Fidgeon, P. R. (2010). Tourism education and curriculum design: A time for consolidation and review? Tourism Management, 31(6), 699-723.
- George, D., ve Mallery, P. (2005). SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Refence, 13.0 update (6th ed.). Boston: Pearson.
- Gössling, S., Hall, C.M., Peeters P. and Scott D. (2010). The Future of Tourism: Can Tourism Growth and Climate Policy be Reconciled? A Mitigation Perspective, Tourism Recreation Research 35(2), 119-130
- Gülüm, K., ve Artvinli, E. (2010). Turizm coğrafyası dersinin coğrafi algıya etkisi: deneysel bir çalışma. Marmara Coğrafya Dergisi (22), 439-453.
- Gümüş, N., ve Gözüpekçe, S. (2009). İlköğretim okulu öğrencilerinin turizme yönelik görüşleri: Foça örneği. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, (25), 25-34.
- Han, G., Ng, P., & Guo, Y. (2015). The state of tourism geography education in Taiwan: a content analysis. Tourism Geographies, 17(2), 179-299, DOI: 10.1080/14616688.2014.978813.
- Hunter, C. (1997). Sustainable tourism as an adaptive paradigm. Annals of Tourism Research, 24(4), 850-867.
- Kaptan, S. (1973). Bilimsel Araştırma Teknikleri. Ankara: Rehber Yayınevi.
- Karadeniz, C. B. (2004). İlköğretim bölümü öğrencilerinin turizme bakışı ve turizmi değerlendirmesi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (17), 37-52.
- Karasar, N. (2013). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 25.Basım.
- Kervankıran, İ. (2015). Turizmde mekânsal veri analizi tekniklerinin kullanımı: Türkiye'de ilçelere göre konaklama örneği. Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal Of World Of Turks, 7(2), 217-241.
- Köse, E. (2017). Bilimsel Araştırma Modelleri. R. Y. Kıncal (Ed.) içinde içinde, Bilimsel Araştırma Yöntemleri 5.Basım (s. 99-124). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık.
- MEB. (2005). Coğrafya Dersi Öğretim Programı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.

- MEB. (2017). Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Alanı Çerçeve Öğretim Programı (2017). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (2018). Ortaöğretim Coğrafya Dersi Öğretim Programı (2018). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- Morgan, J. (2004). From production line to drama school: Higher education for the future of tourism. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 16, 91-99.
- Özdamar, K. (1999). Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi I. 2.Baskı. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Özgüç, N. (2003). Turizm Coğrafyası Özellikler ve Bölgeler. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Paris, C. M. (2011). Social constructivism and tourism education. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*, 10(2), 103-108, DOI:10.3794/johlste.102.385
- Ring, A., Dickinger, A. & Wöber, K. (2009). Designing the Ideal Undergraduate Programme in Tourism. Expectations from Industry and Educators. *Journal of Travel Research*, 48, (1), 106-121.
- Saçılık, M. Y., Çevik, S., ve Özkan, Ç. (2016). Turizm ve otel işletmeciliği bölümü önlisans öğrencilerinin "turizm" olgusuna ilişkin metaforik algıları. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, Kırgızistan*, (53) 84-103.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Test of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research-Online*, 8 (2), 23-74.
- Springett, D. (2010). Education for sustainability in the business studies curriculum: Ideological struggle. In P. Jones, D. Selby & S. Sterling (Eds.), *Sustainability education: Perspectives and practice across higher education* (pp. 75-92). Oxon, UK: Earthscan.
- Şahin, Ç. (2017). Veri Toplama Teknikleri. R. Y. Kıncal (Ed.) içinde içinde, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (s. 125-182). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık.
- Şimşek, Ö. F. (2007). Yapısal eşitlik modellemesine giriş. Ankara: Ekinoks.
- Sheldon P.J and Hsu C.H.C. (2015). *Tourism Education: Global Issues And Trends*, Tourism Social Science Series, Volume 21, Bingley: Emerald Group Publishing.
- Taş, M., Düz, İ., ve Ünlü, E. (2016). Ortaöğretim öğrencilerinin “alternatif turizm” kavramına ilişkin algılarının metaforlar yardımıyla analizi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, (5) Özel Sayı, Makale No: 39, 352-360.
- Tavşancıl, E. (2019). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS İle Veri Analizi. (6. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Tribe, J. (1997). The indiscipline of tourism, *Annals of Tourism Research* 24(3), 638-656.
- Tümertekin, E., ve Özgüç, N. (2000). Coğrafya; Geçmiş, Kavramlar, Coğrafyacılar. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- United Nations World Tourism Organisation (UNWTO). (2017). Sustainable development of tourism: Definitions. Retrieved from <http://sdt.unwto.org/content/about-us-5>

Waitt, G. (2000). Consuming heritage: Perceived historical authenticity. *Annals of Tourism Research*, 27, 835-862.

Weaver, D. (2005). *Sustainable tourism: Theory and practice*. Jordan Hill, UK: Routledge.

Yeşil, R. (2017). Nicel ve Nitel Araştırma Yöntemleri. R. Y. Kıncal (Ed.) içinde içinde, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (s. 51-80). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık.

Yıldız, B., ve Balcı, A. (2017). Turizm coğrafyası dersine ilişkin gelecek zaman perspektifinin ders başarısına etkisi. *International Journal of Field Education*, 3(1), 60-74

EK 1

Coğrafya Dersindeki Turizm Konularını Değerlendirme Ölçeği (CDTKDÖ)							
Alt Boyut	No	MADDELER	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Materyal	M1	1-Coğrafya dersinde turizm konusundaki istatistikler güncel olmalıdır.	1	2	3	4	5
	M2	2-Turizm konularının daha iyi anlaşılabilmesi için kullanılan fotoğrafların kaliteli ve ilgi çekici olması önemlidir.	1	2	3	4	5
	M3	3-Coğrafya dersindeki anlatılan turizm konu içeriklerinin güncel olması önemlidir.	1	2	3	4	5
Ders ve Kitap	M4	4-Coğrafya ders kitaplarında turizm konularını destekleyen yeterli miktarda görsele yer verilmiştir.	1	2	3	4	5
	M5	5-Coğrafya kitaplarında turizm konuları açıklanırken görseller ve metinler birbiri ile uyumludur.	1	2	3	4	5
	M6	6-Turizm konusunu öğrenmek için sadece coğrafya dersi yeterlidir.	1	2	3	4	5
	M7	7-Coğrafya dersinde, turistik alanları “koruma-kullanma dengesi” konusunda verilen eğitim yeterlidir.	1	2	3	4	5
Memnuniyet	M8	8-Coğrafya ders kitabında turizm konularında yer alan bilgiler benim için yeterlidir.	1	2	3	4	5
	M9	9-Coğrafya dersinde yer alan turizm konuları açık, net ve anlaşılırdır.	1	2	3	4	5
	M10	10-Sosyal hayatta turizm ile ilgili karşılaştığım soruları coğrafya dersinde öğrendiğim bilgiler ile cevaplayabilirim.	1	2	3	4	5
	M11	11-Coğrafya derslerindeki turizm anlatımı bende turistik mekânlara karşı seyahat isteğini artırmaktadır.	1	2	3	4	5
İlgi	M12	12-Coğrafya dersinde daha çok turizm konusunun olmasını isterim.	1	2	3	4	5
	M13	13-Coğrafya dersinde yer alan turizm konuları ilgimi çeker.	1	2	3	4	5
	M14	14-Coğrafya dersinde turizm konusunu sıkıcı buluyorum.	1	2	3	4	5
Kavramlar	M15	15-Koruma-kullanma dengesi kavramını biliyorum.	1	2	3	4	5
	M16	16-Sürdürülebilir turizm kavramının anlamını biliyorum.	1	2	3	4	5